

RAPPORT

Sverige kan – ännu bättre!

Förslag för ett ännu mer konkurrenskraftigt Sverige

2008-07-06

Sammanfattning	3
Sverige på rätt väg...	5
...men det finns mer att göra	5
• Sänk bolagsskatten.....	6
• Fortsatta skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare.....	6
• Sänk den statliga inkomstskatten	6
• Reformera 3:12 reglerna	7
• Inför euron i Sverige	7
• Satsa på att intressera fler för matematik, naturvetenskap och teknik.....	7
• Högskoleutbildning som fokuserar på kvalitet – inte kvantitet	8
• Statliga resurser främst till forskning som kan konkurrera internationellt	8
Utmaningar för Sverige	9
Den internationella utvecklingen	9
Den svenska konjunkturen 2009 och 2010	11
Sveriges läge och förutsättningar på längre sikt	12
Sverige mer internationellt beroende än någonsin tidigare.....	12
Vi klättrar långsamt i välståndsligan.....	13
Minskad marknadsandel på världsmarknaden	14
Den svenska bolagsskatten är inte längre låg	16
Den offentliga ekonomin har blivit effektivare	17
Euron allt viktigare på en global kapitalmarknad	17
För låg utväxling på forskningsresurser.....	18
Låg utbildningspremie i Sverige	20
Bristande intresse för och kunskaper i matematik, naturvetenskap och teknik	21

Sammanfattning

Det går bra för Sverige. Alliansens jobbpolitik har varit mycket framgångsrik och tidigare strukturreformer har gjort att Sverige står sig väl i den internationella konkurrensen. Men samtidigt kommer de närmaste årens internationella oro att medföra påfrestningar även för svensk ekonomi.

Och svensk ekonomi är precis som tidigare beroende av att vi klarar att hävda oss i en globaliserad ekonomi. Ett gott företagsklimat, satsningar på kunskap och ett skattesystem som uppmuntrar företagande och utbildning är centrala delar för att skapa förutsättningar för välfärd och tillväxt.

I en globaliserad ekonomi kan Sverige bli vinnare, men det kräver att vi för en politik för tillväxt. I denna rapport analyserar vi i folkpartiet Sveriges ekonomiska läge och presenterar några åtgärder för att ytterligare förbättra Sveriges företagsklimat och konkurrenskraft.

1. Sänk bolagsskatten

Tidigare hade Sverige en internationellt sett låg bolagsskatt men genom att många europeiska länder har sänkt sina bolagsskatter har Sveriges konkurrenskraft försämrats. För att locka företag till Sverige och se till att de stannar i vårt land behöver den svenska bolagsskatten närmas genomsnittet för EU. Sverige bör inom de närmaste åren sänka bolagsskatten med två till fem procentenheter. På kort och medellång sikt är bolagsskatten den mest kostnadseffektiva skatten att sänka för att locka utländska investeringar till Sverige.

2. Sänk skatten för låg- och medelinkomsttagare

Jobbskatteavdraget har givit mer pengar i plånboken och gjort det lönsammare att arbeta för låg- och medelinkomsttagare. Folkpartiet står bakom förslaget om ett tredje steg i jobbskatteavdraget. Storleken på detta kommer att redovisas i kommande budget.

3. Sänk den statliga inkomstskatten

Det lönar sig för dåligt att utbilda sig i Sverige i jämförelse med våra konkurrentländer. Därför ska den statliga inkomstskatten sänkas antingen genom att brytpunkten för statlig skatt höjs eller att den statliga inkomstskatten sänks för medelinkomsttagare. På sikt bör även den statliga värnskaften avskaffas – skattereforens princip om hälften kvar ska återställas.

4. Reformera 3:12 reglerna

Beskattningen av fåmansbolag (bolag där ägaren själv arbetar) är särskilt viktig för att nya företag ska startas och kunna växa. Alliansregeringen har förenklat reglerna och sänkt skatten för fåmansbolag. Folkpartiet anser att de särskilda skattereglerna för fåmansbolag bör reformeras så att det blir mer attraktivt att starta och driva fåmansbolag.

5. Inför euron i Sverige

Eurosamarbetet har blivit mycket framgångsrikt och flera länder står på tur att ansluta sig. Av vår handel med omvärlden sker nära 80 procent inom euroområdet. Ett svenskt inträde i valutasamarbetet skulle undanröja osäkerheter och valutarisker - och bidra till ökade investeringar, exportintäkter och ekonomisk tillväxt. En ny folkomröstning bör hållas i Sverige.

6. Satsa på att intressera fler för matematik, naturvetenskap och teknik

Tyvär visar både inhemska och internationella undersökningar att våra elevers intresse för, och kunskaper i, matematik, naturvetenskap och teknik har minskat. En lång rad åtgärder måste vidtas för att öka antalet studenter inom dessa områden.

7. Högskoleutbildning som fokuserar på kvalitet – inte kvantitet

Kvalitet i högre utbildning är centralt för svensk konkurrenskraft. Fokus i svensk högskoleutbildning måste därför ligga på kvalitet och vad studenterna har med sig därifrån i form av kunskaper och färdigheter. Innan en fortsatt utbyggnad av högskolan genomförs måste resurser satsas för att till exempel öka lärartätheten och antalet disputerade lärare.

8. Statliga resurser främst till forskning som kan konkurrera internationellt

Forskningsmedel bör i högre grad fördelas i konkurrens och efter kvalitetskriterier. Den fria grundforskningen behöver stärkas, men ett antal strategiska forskningssatsningar måste också pekas ut – det ska handla om områden där Sverige har förutsättningar för forskningsmiljöer i världsklass.

Sverige på rätt väg...

Sverige är på rätt väg. De senaste årens ekonomiska utveckling har präglats av en god ekonomisk tillväxt och ett historiskt lyft i sysselsättningen. Svensk arbetsmarknad ser bättre ut än på 20 år. Samtidigt har vi klättrat i de internationella rankinglistorna till en placering bland ”tio-i-topp” länderna när det gäller konkurrenskraft. Sverige hävdar sig väl i den omstrukturering som världsekonomin genomgår. Trots att vi nu upplever internationell oro, främst inom den finansiella sektorn men också i form av minskad tillväxt och ökande inflation, klarar sig Sverige och våra offentliga finanser bra.

Med en självständig riksbank, utgiftstak, överskottsmål för de offentliga finanserna och ett pensionssystem som står på egna ben har vi i Sverige skapat en solid grund för tillväxt och välfärd. Under senare år har svensk ekonomi också haft draghjälp av en internationell högkonjunktur.

Till detta kommer regeringens målmedvetna satsningar på jobb och företagande som förstärker den positiva utvecklingen både på kort och inte minst lite längre sikt. Jobbavdraget, slopandet av förmögenhetsskatten, enklare regler för fåmansbolagen och sänkta arbetsgivaravgifter för unga och äldre är exempel på åtgärder som bidrar till ett bättre företagsklimat och fler jobb.

Under 2007 kunde vi se effekterna av regeringens politik: då sattes enligt SCB ett tredubbelt rekord på arbetsmarknaden. Antalet sysselsatta och ökningen under året tangerade de högsta värden som uppnåts. Likaså var antalet arbetade timmar det högsta som uppnåts. I SCB:s senaste undersökning (AKU) om läget på arbetsmarknaden är sysselsättningsökningen hittills dubbelt så stor som beräkningarna i vårpropositionen angav, vilket tyder på att regeringens reformer har god effekt.

Målet är att alla människor ska ha en god levnadsstandard och att vi ska ha en väl fungerande välfärd. Och vägen dit går genom ett livskraftigt och dynamiskt näringsliv som snabbt kan anpassa sig till ständigt förändrade konkurrensförhållanden.

...men det finns mer att göra

Fortfarande finns mycket kvar att göra för att Sverige ska vara ett land där det lönar sig ännu bättre att arbeta, där fler företag vill etablera sig och växa – och ett land som inte bara är ledande inom strategisk forskning utan också framgångsrikt förmår kommersialisera nya produkter och attrahera utländskt riskvilligt kapital.

För att åstadkomma detta krävs reformer och satsningar på flera olika områden. Bättre villkor för entreprenörer och satsningar på kvalitet i utbildningen, från grundskola till forskningsnivån, är helt avgörande framgångsfaktorer.

I den här rapporten tecknar vi en bild av Sveriges aktuella läge och förutsättningar. Hur hävdar vi oss i ett internationellt perspektiv när det gäller faktorer som ekonomisk tillväxt, investeringsvilja, företagsbeskattning och utbildningspremier?

Av denna bild drar vi slutsatsen att det krävs ytterligare reformer som är strategiskt viktiga för att Sverige ska attrahera utländska investeringar och för att människor ska vilja satsa på företagande och utbildning. Förslagen lägger en bättre grund för långsiktigt god tillväxt i vårt land.

Folkpartiet föreslår följande:

- ***Sänk bolagsskatten***

Tidigare var den svenska nivån på bolagsskatten låg jämfört med andra länder men många europeiska länder har under senare år sänkt bolagsskatterna. Den svenska nivån är numera högre än i de flesta länder som konkurrerar med oss om investeringar och arbetstillfällen. Det är hög tid att inleda en sänkning av bolagsskatten till en konkurrenskraftig nivå.

En sänkning av skattesatsen med två till fem procentenheter skulle placera Sverige nära genomsnittet bland EU:s medlemsländer. Om den svenska bolagsskatten sänks ökar möjligheterna att attrahera utländska investeringar till Sverige.

När lokaliseringsbeslut fattas är det naturligtvis en rad faktorer som avgör, men nivån på bolagsskatten är inte en oväsentlig del av beslutsunderlaget. Erfarenhet visar också att koncerner lägger en större del av det skattepliktiga resultatet i länder med förmånlig bolagsskatt.

På kort och medellång sikt är bolagsskatten den mest kostnadseffektiva skatten att sänka för att locka utländska investeringar till Sverige.

- ***Fortsatta skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare***

Alliansregeringen har genomfört två sänkningar av inkomstskatterna genom det s.k. jobbskatteavdraget. Det innebär att marginals-katten har sänkts kraftigt för låginkomsttagare och gjort det lättare för många att bryta sig ur bidragsberoende för att istället försörja sig med eget arbete. Det har också blivit mer lönsamt att gå från deltid till heltidsarbete. Jobbskatteavdraget har utan tvekan bidragit till den stora ökningen av sysselsättningen sedan regeringsskiftet.

Folkpartiet står bakom förslaget om ett tredje steg i jobbskatteavdraget. Storleken på detta kommer att redovisas i kommande budget.

- ***Sänk den statliga inkomstskatten***

Forskning och utbildning är avgörande faktorer för ekonomiska utveckling. Som framgår av rapporten är utbytet av de svenska forsknings- och utbildningsinsatserna inte tillräckligt. Sverige har stora lätttrörliga företag som har FoU-verksamheten i Sverige men produktionen utomlands.

För att kunskapsintensiva jobb inom forskning och utveckling ska skapas och stanna i Sverige är det avgörande att vi har hög kvalitet på forskning och högre utbildning. Samtidigt måste också skattevillkoren vara sådana att människor med stort kunnande vill arbeta i Sverige och utveckla verksamheten här.

Folkpartiet är tydligt med att sänkningen av inkomstskatterna även måste innebära att marginals-katterna sänks för medelinkomsttagare. Detta kan ske genom att brytpunkten för statlig skatt höjs eller att den statliga inkomstskatten sänks för medelinkomsttagare. Detta är nödvändigt för att utbildning och förkovran i arbetslivet ska löna sig.

Folkpartiet anser också att den så kallade värnskatten måste tas bort så snart samhällsekonomin och statsfinanserna medger detta. Skattereformens princip om hälften kvar bör återställas.

- ***Reformera 3:12 reglerna***

När det gäller de mindre företagen är de nationella villkoren, regler och beskattningen av både företaget och företagaren viktiga.

Alliansregeringen har inlett ett ambitiöst arbete för att minska företagens regelbörda. Den utvärdering som Nutek presenterade i slutet av juni visar att det tar tid att vända utvecklingen. Regeringen har dock redan fattat beslut som kommer att minska regelbördan med 10 miljarder kr före år 2010.

Beskattningen av fåmansbolag (bolag där ägaren själv arbetar) är särskilt viktig för att nya företag ska startas och kunna växa. I dag beskattas ägare av fåmansbolag i stort sett som om de vore anställda. Fåmansbolagsreglerna bidrar också till företagens regelbörda. Alliansregeringen har förenklat reglerna och sänkt skatten för fåmansbolag.

Folkpartiet anser att de särskilda skattereglerna för fåmansbolag bör reformeras så att det blir mer attraktivt att starta och driva fåmansbolag.

- ***Inför euron i Sverige***

Folkpartiet var först i Sverige med att ta ställning för ett svenskt medlemskap i EU och vi har allt sedan dess varit det politiska parti som tydligast stått upp för det europeiska samarbetet.

Nästa år firar euron 10 år. Valutasamarbetet har blivit mycket framgångsrikt. Flera länder har anslutit sig och ännu fler står på tur. Euron har nu utvecklats till världens näst starkaste valuta. Fortfarande är USD den viktigaste reservvalutan men euron kommer som god tvåa. Av vår handel med omvärlden sker nära 80 procent inom euro-området. Ett svenskt inträde i valutasamarbetet skulle undanröja osäkerheter och valutarisker - och bidra till ökade investeringar, exportintäkter och ekonomisk tillväxt. Därför bör en ny folkomröstning hållas i Sverige.

Folkpartiet har tillsatt en europapolitisk arbetsgrupp som bland annat har i uppdrag att ta fram en tidsplan för hur Sverige ska gå med i valutasamarbetet och införa euron.

- ***Satsa på att intressera fler för matematik, naturvetenskap och teknik***

Svensk industri kommer även i framtiden ha stort behov av personal med djupa kunskaper i matematik, teknik och naturvetenskap. Tyvärr visar både inhemska och internationella undersökningar att våra elevers intresse för, och kunskaper i, dessa ämnen har minskat.

Det handlar också om långsiktiga insatser för att förbättra elevernas kunskaper, som en förbättrad lärarutbildning, tidiga kunskapskrav och nationella prov. Vi måste också våga satsa på de mest begåvade eleverna, till exempel med särskilda profilklasser i grundskolan och på

gymnasiet. Ett exempel på vad regeringen hittills åstadkommit är beslutet att återinföra gymnasieingenjörsexamen.

- ***Högskoleutbildning som fokuserar på kvalitet – inte kvantitet***

Det är viktigare hur många som slutför en utbildning än hur många som påbörjar den. Fokus måste ligga på utbildningens kvalitet och vad studenterna har med sig därifrån i form av kunskaper och färdigheter. Antalet studerande vid landets universitet och högskolor har fördubblats sedan början av 1990-talet. Den kraftiga expansionen har inneburit att kvaliteten i utbildningen har blivit eftersatt.

Innan en fortsatt utbyggnad genomförs måste resurser satsas för att till exempel öka lärartätheten och antalet disputerade lärare. Kvalitet i högre utbildning är centralt för svensk konkurrenskraft. Det handlar också om att garantera att den som väljer att studera vidare och skuldsätta sig ska veta att hon eller han får en utbildning som håller god kvalitet.

- ***Statliga resurser främst till forskning som kan konkurrera internationellt***

Forskningsmedel bör i högre grad fördelas i konkurrens och efter kvalitetskriterier. Den fria grundforskningen behöver stärkas, men ett antal strategiska forskningssatsningar måste också pekas ut. Dessa strategiska satsningar kan gå till alla typer av forskning, från den mest teoretiska grundforskningen till mycket företagsnära, behovsstyrd forskning. Det handlar om områden som är av stort samhälls- och industriintresse och där Sverige har förutsättningar för forskningsmiljöer i världsklass.

Utmaningar för Sverige

Den internationella utvecklingen

Fram till augusti 2007 då den amerikanska bolånebubblan briserade och världen fick lära sig ett nytt ord, subprime, var prognoserna om världsekonomin utveckling relativt lovande. Nu ett år senare börjar vi ana krisens effekter. Detta i kombination med stigande priser har fått de flesta bedömare att skriva ned sina prognoskalkyler.

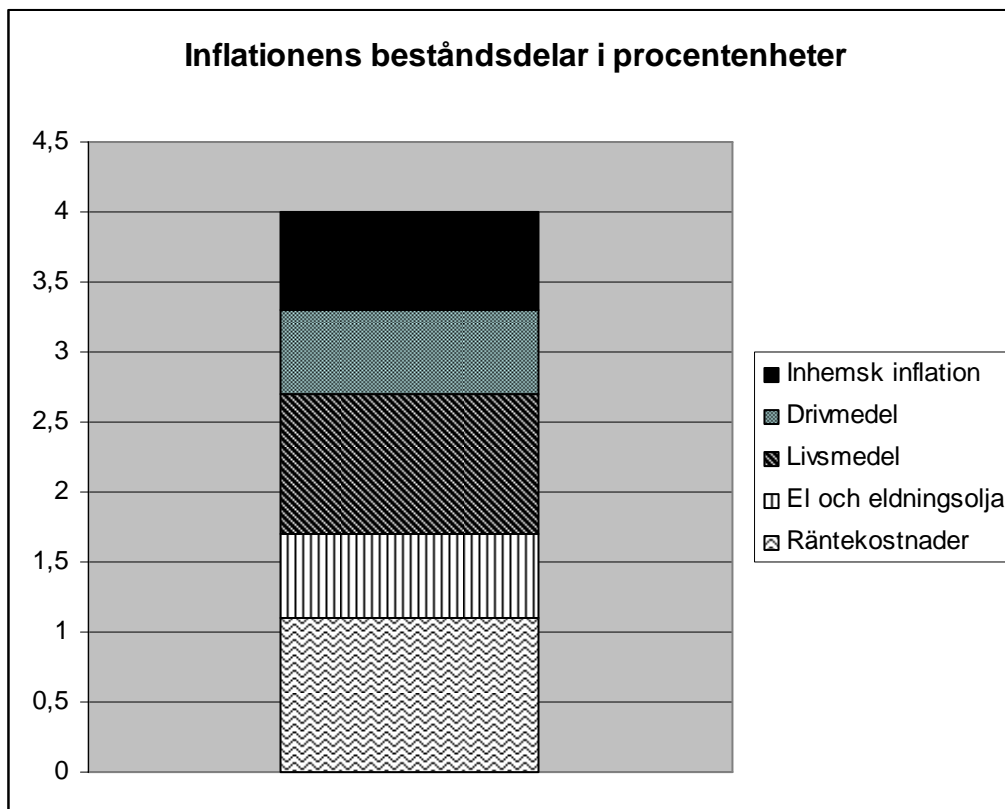
Den samlade bilden av världskonjunkturen på sikt skiljer sig givetvis åt mellan olika bedömare. Flera av de stora institutionerna, däribland OECD och IMF, delar ändå synen att de utvecklade ekonomierna nu går in i en period med lägre tillväxt i åtminstone ett halvår. Främst beror denna uppbromsning på finansorn, fallande huspriser och markant högre råvarupriser. OECD:s sammansatta ekonomiindikator (CLI – Composite Leading Indicator) pekar på försvagad tillväxt i hela OECD regionen, däribland i samtliga G7 länder. Den enda större europeiska ekonomin utanför OECD där vi kan förvänta oss fortsatt expansion är Ryssland.

IMF uppskattar också att det finns en reell risk för att den globala tillväxten hamnar under 3 procent för 2008 och 2009 vilket är liktydigt med en global recession. På längre sikt ser det dock ljusare ut i takt med att USA:s finans- och bostadsmarknad stabiliseras, prisökningen på råvaror likaså och att starka tillväxtregioner, särskilt Asien, integreras alltmer i världsekonomin.

För OECD-länder som Sverige finns det, på kort och medellång sikt, ett par varningsklockor. Prishöjningarna på energi och livsmedel i kombination med dämpad tillväxt har fått flera bedömare att varna för stagflation (låg tillväxt, hög inflation), även här hemma. Fortsätter inflationen upp är det möjligt att arbetstagarna ställer krav på högre löner som kompensation vilket kan leda till en ond spiral likt den på 1970- och 80-talen.

Globalt sett är inflationstrycket högst bland tillväxtekonomierna. Kinas inflation ligger på 8 procent, Indiens över 7 sju procent och i olje- och gasrika Ryssland låg inflationen i april på 14 procent. Vart den svenska inflationen tar vägen beror bland annat på hur Riksbanken väljer att agera med räntevapnet. I maj steg inflationstakten till 4 procent räknat på 12 månader, som framgår av diagram 1 kan dock 3,3 procentenheter härledas till internationella faktorer.

Diagram 1. Den svenska inflationen i maj 2008.

Källa: SCB

Den amerikanska ekonomin väger fortfarande tungt och därför är det intressant att försöka förutse vad som händer där. Enligt IMF är den största risken fortsatta förluster på finansmarknaden. Än så länge är det svårt att få en fullständig överblick över krisens effekter och osäkerhetsläget inför framtiden är därför stort. Det troliga verkar ändå vara att USA går in i viss recession (det vill säga fallande BNP två kvartal i rad) men att tillväxten åter tar fart 2009 då huspriserna stabiliserats och de låga räntorna ökar kredittillgången. Även Finansdepartementet gör bedömningen att den amerikanska bostadsmarknaden återhämtar sig under 2009. OECD spår också att den reala tillväxten i USA ökar med 2.5 procent för perioden 2010-2014, vilket är högre än OECD-genomsnittet. Den amerikanska exporten får skjuts av en billig dollar, vilket också förbättrar det amerikanska handelsbalansunderskottet.

I det energislukande USA spelar naturligtvis oljeprisets utveckling en stor roll. Dollarfallet har också bidragit till att göra oljan ännu dyrare relativt Europa. Ett flertal bedömare, däribland Goldman Sachs och Deutsche Bank, menar att oljepriset kan stiga från dagens nivå på cirka 145 dollar per fat till upp emot 250 dollar per fat. Att bedöma oljeprisets utveckling är svårt och den senaste tiden har priset uppvisat stor volatilitet. En del hävdar att oljeprisets våldsamma uppgång delvis beror på spekulation. Det är troligt att en hög och bestående oljeprisnivå efterhand skulle öka utbudet och så småningom pressa ner priset.

Både OECD och IMF tror på fortsatt men kortsiktig uppbromsning i Euroområdet på grund av bland annat kreditåttstramning, fallande realinkomster och huspriser i vissa länder, och lägre tillväxt på exportmarknaderna. Dessa obalanser justeras dock under det kommande året och mot slutet av 2009 väntas inflationen dämpas och tillväxten ta fart på nytt.

Sammantaget väntas världsekonomin växa ungefär i takt med kapacitetstillväxten men med reservation för hur långvariga de problem som beror på stigande råvaru- och livsmedelspriser blir. De tendenser som visat sig under senaste tid talar närmast för att nedgången inte kommer att bli så djup och långvarig.

Den svenska konjunkturen 2009 och 2010

Som en liten, öppen ekonomi med stor export påverkas naturligtvis Sverige av det internationella konjunkurläget. Hittills har dock finanskrisen påverkat oss måttligt och de svenska bankerna har visat sig relativt smittfria. Rekordartad sysselsättningsökning och ett strikt statsfinansiellt ramverk har bidragit till att den offentliga sektorns finansiella sparande ligger en bra bit över målet på 1 procent över konjunkturcykeln. För regeringen innebär detta att ett visst reformutrymme föreligger och viktiga välfärdssatsningar och skattesänkningar borde kunna genomföras de kommande åren.

Hur stort detta utrymme är råder det något delade meningar om. Konjunkturinstitutets (KI) har i sin senaste prognos (juni 2008) antagit skattesänkningar och utgiftsökningar på sammanlagt 30 miljarder kronor per år 2009 och 2010. Ekonomistyrningsverkets beräkningar tyder på ett större reformutrymme. Samtidigt vet vi att budgetöverskott snabbt kan förvandlas till underskott om konjunkturen svänger, då de offentliga finanserna är mycket konjunkturkänsliga, även om denna regerings reformer minskat konjunkturkänsligheten. Att konjunkturen kommer mattas av råder det inga tvivel om och vi kan förvänta oss en något stigande arbetslöshet under nästa år.

Ett tecken på en något försämrad arbetsmarknad är de ökade varslen under april och maj. I maj berörde varslen drygt 5 000 människor mot 1 500 samma månad i fjol. Vidare bör nedskärningarna på Volvo och dess underleverantörer komma att beröra fler. Även om det nu blir en avmattning är den svenska ekonomin i grunden stark. Därför bör arbetslösheten efter hand kunna falla igen.

KI senaste ”barometer”, som sammanfattar hushållens och företagens syn på ekonomin backade både under maj och också juni månad, se diagram 2. Stämningläget har under våren och försommaren blivit betydligt mer pessimistiskt än tidigare. Den enda bransch som uppger att läget är starkare än normalt är byggindustrin.

Diagram 2. Konjunkturinstitutets barometer över svensk ekonomi i juni 2008.

Bilden bekräftas av OECD som i sin senaste rapport, Economic Outlook 83, menar att den internationella oron genererar en avmattning som kommer att märkas i Sverige under detta år. Dämpad efterfrågan hos våra handelspartners i OECD, som står för 85 procent av svensk export, påverkar naturligtvis den svenska tillväxten. I övrigt ligger OECD:s prognos nära den som regeringen själv gjorde i vårpropositionen. För Sveriges del är risken att finansornen får värre konsekvenser än befarat med fallande tillgångspriser och dyrare krediter som följd. Riksbanken kan då få lov att höja räntan för att möta den stigande inflationen. OECD:s rekommendation vad gäller finanspolitiken är att i första hand satsa på fortsatta reformer för att höja produktiviteten.

I takt med den kraftiga sysselsättningsökningen har fler oerfarna grupper som ungdomar och utrikes födda kommit in på arbetsmarknaden vilket har bidragit till att produktiviteten sjönk under förra året. En försvagad produktivitet, i kombination med ett relativt högt resursutnyttjande kan leda till att företagens arbetskostnader trycks upp vilket påverkar inflationen uppåt. Men det är också möjligt att regeringens jobbskapande politik leder till att arbetsutbudet ökar och jämviktsarbetslösheten sjunker mer än beräknat.

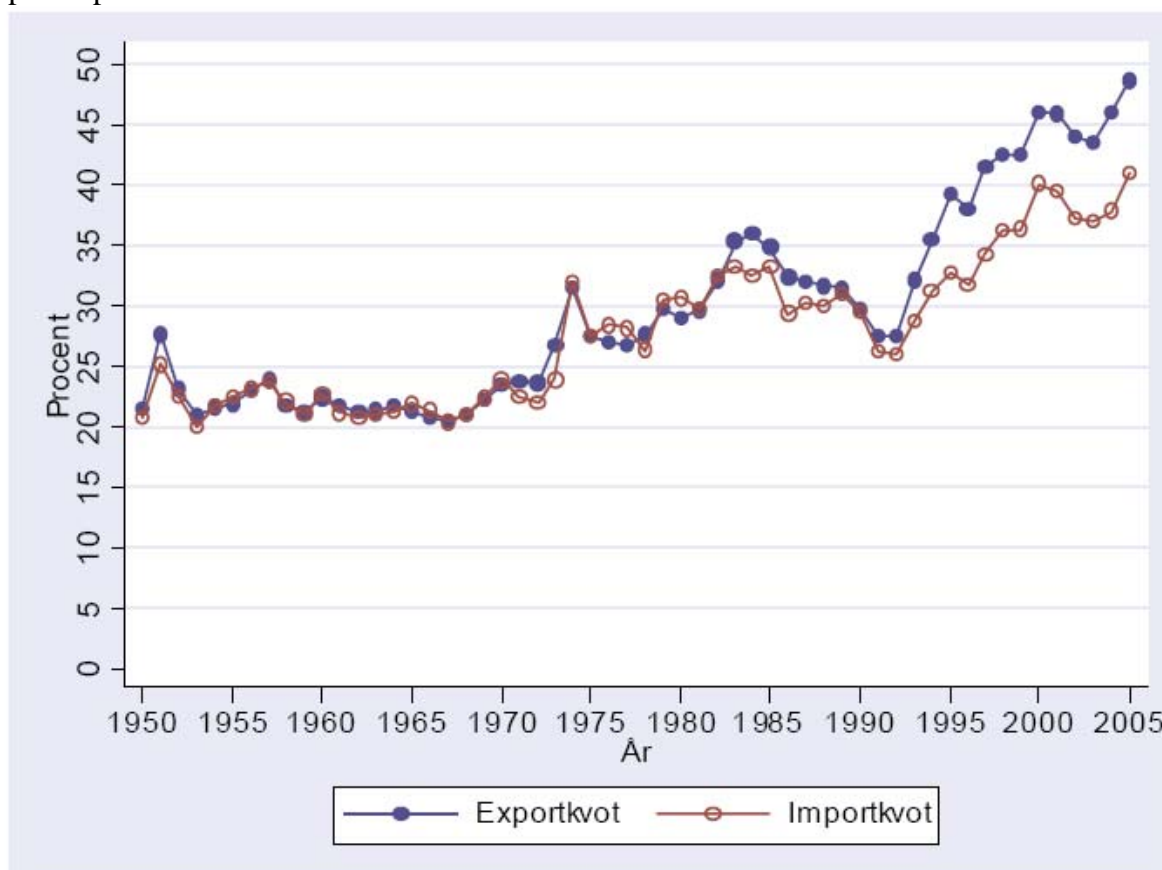
Sveriges läge och förutsättningar på längre sikt

Sverige mer internationellt beroende än någonsin tidigare

Sveriges starka utrikeshandelsberoende har varit och är en viktig orsak till god tillväxt och successiva förbättringar av levnadsstandarden. Skulle det bli en något svagare tillväxt i omvärlden som har diskuterats ovan kommer det också att ge sämre förutsättningar för den svenska ekonomin. Sverige har genomgått betydligt värre perioder än vad som kan följa av en något lägre tillväxt i omvärlden. Men det kräver en vassare ekonomisk politik och en vassare politik på många områden.

Globalisering är i sig inget nytt för Sverige. Vår ekonomi har länge varit starkt utrikeshandelsberoende, se diagram 3. Men globaliseringen, eller internationaliseringen, visar sig på olika sätt. Inte minst viktig är den tekniska utvecklingen som revolutionerat förutsättningarna för företagande, handel och arbete. Dels har det kraftigt förenklat fysiska förflyttningar av varor eller människor, dels har det kraftigt vidgat kommunikationsmöjligheterna i vid bemärkelse. Med en knapptryckning kan man på bråkdelen av en sekund genomföra ekonomiska transaktioner som tidigare skulle ha tagit dagar eller veckor att genomföra. En ytterligare aspekt är ökade flöden av direktinvesteringar. Företagsledandet har också internationaliserats.

Diagram 3. Export och import av varor och tjänster som andel av BNP 1950-2005.
Löpande priser. Procent.

Källor: SCB och ITPS

Globaliseringen har också skapat oro. Kommer jobben att flytta till låglöneländer? Kommer våra löner att få lov att anpassas till kinesisk nivå? Inte minst har oron varit stor i USA där man pekat på att amerikanska jobb slagits ut av låglönekonkurrens.

Oron har varit något mindre i Europa och i Sverige. Vi har en sekellång erfarenhet av att leva under internationell konkurrens. Den omställning som följer av utländsk konkurrens är i princip inte något nytt för dem som varit beroende av arbete i ett konkurrensutsatt näringsliv. Däremot kan den ökade andelen offentlig sektor i Sverige ha gjort att förståelsen minskat för hur viktig den internationella konkurrensen är.

Undersökningar visar att de negativa effekterna i USA i form av utslagning och outsourcing inte blivit av den omfattning som många där befarat.

Kinas och Indiens inträde på allvar i det internationella handelsutbytet har haft tydliga positiva effekter i den industrialiserade världen. Det har givit konsumenter i väst ett tillskott av varor till konkurrenskraftiga priser som gjort att den enskilde konsumentens pengar räckt längre. Vidare har konkurrensen från dessa länder medfört att prisstegringarna i omvärlden allmänt sett har hållits tillbaka, standarden för konsumenterna har stigit.

Det råder stor enighet i Sverige om att vi inte ska inrikta oss på att konkurrera med låga löner. Vi ska inte försöka möta konkurrensen från till exempel kinesiska lågprisföretag med sänkta löner. Istället ska den svenska konkurrenskraften utvecklas så att det är tilltalande att starta och att och driva företag i Sverige. Det kräver en politik som ger förutsättningar för att vi ska kunna betala löner som gör det attraktivt att arbeta i Sverige.

Detta kan låta självklart men det kräver mycket på flera politiska områden.

Vi klättrar långsamt i välståndsligan

En viktig fråga är hur Sverige utvecklas i relation till omvärlden. Ser man till utvecklingen av BNP per capita sedan mitten av 90-talet finner man att Sverige har haft en god volymtillväxt, bättre än både EU och USA.

Ser man däremot till resultatet i form av BNP per capita som är korrigerat för skillnader i köpkraft finner man att Sverige i mitten av 90-talet låg på 13-14:e plats bland OECD-länderna. Förbättringen till dagens läge är måttlig. Genom hyfsad tillväxt 2006 och 2007 har Sverige nu kommit till en nionde plats. Trots en bättre tillväxt än till exempel EU-området har förbättringen i BNP per capita bara medfört en måttlig förbättring i det som brukar kallas "välståndsliga", det vill säga en rangordning efter köpkraftskorrigerad BNP per capita. Det hänger ihop med att vår terms-of-trade (bytesförhållande) har försämrats. Priset på svensk exportproduktion har utvecklats sämre än priset på importen. Den svenska samhällsutvecklingen har inte medfört en sådan uppgradering av utbildning och kunnande att vi har kunnat få ut bättre priser på våra produkter.

Tabell 1. Sverige har klättrat i välståndsligan

Land	Placering 2005		Land	Placering 2007
Luxemburg	1		Luxemburg	1
Norge	2		Norge	2
USA	3		USA	3
Irland	4		Irland	4
Island	5		Schweiz	5
Schweiz	6		Nederländerna	6
Nederländerna	7		Kanada	7
Österrike	8		Österrike	8
Australien	9		Sverige	9
Danmark	10		Danmark	10
Kanada	11		Australien	11
Belgien	12		Island	12
Storbritannien	13		Belgien	13
Sverige	14		Finland	14
Finland	15		Storbritannien	15

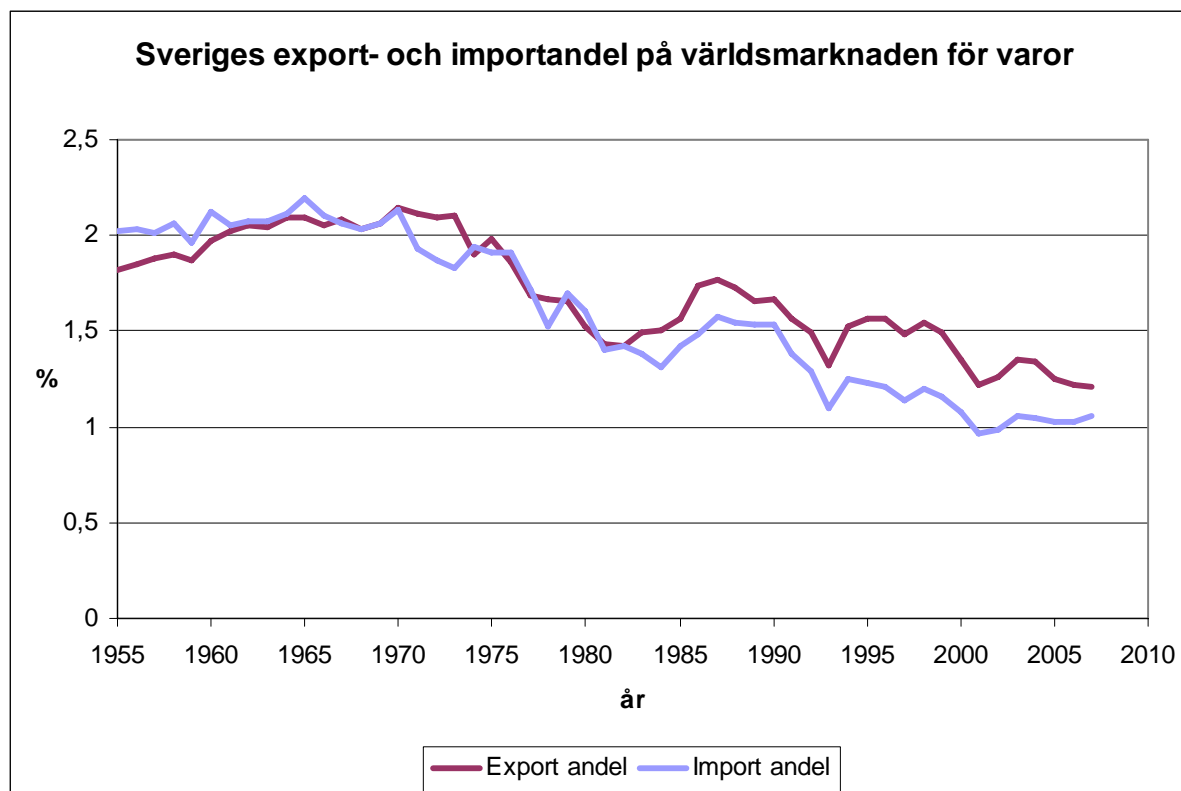
Källa: OECD

Minskad marknadsandel på världsmarknaden

Trots en god konkurrenskraft genom deprecieringen 1992 och allmänt återhållsamma lönerörelser har Sverige förlorat i marknadsandel på världsmarknaden, se diagram 4.

Diagram 4. Sveriges världsmarknadsandel

Procent av världshandeln

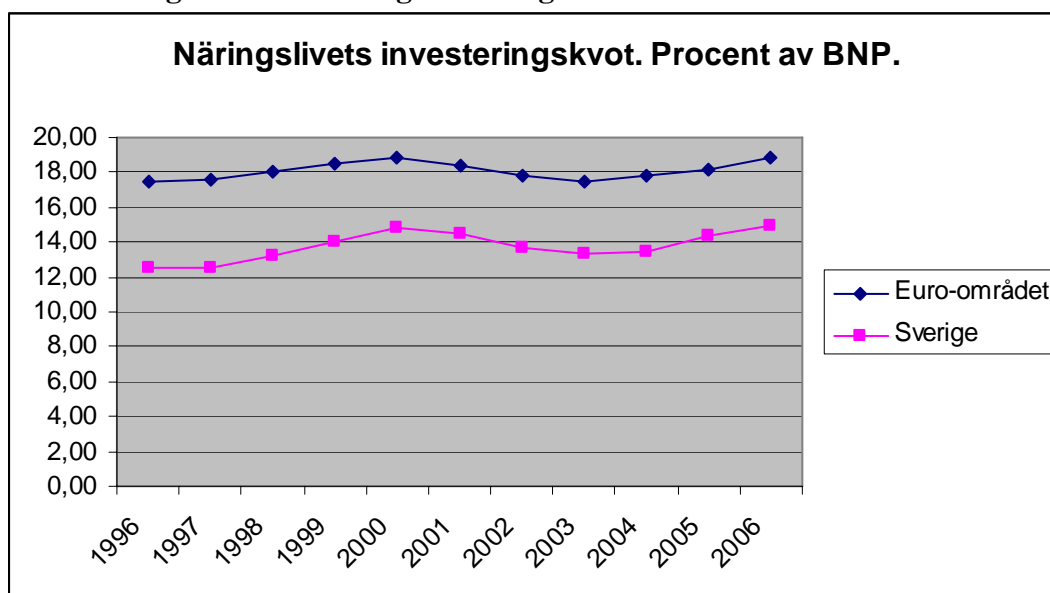
Källa: Kommerskollegium

Att Sverige skulle förlora marknadsandelar i en total världshandel där de nya tillväxtländerna tillkommit är inte så märkligt. Men det förefaller som om Sverige också tappat andelar av internhandeln inom EU15, det vill säga gentemot våra främsta konkurrentländer.

Olika allmänna konkurrensmått ger ofta olika resultat. Men IMD, International Institute for Management Development, rankar Sverige som nr 9 i världen i sin internationella ranking av alla viktiga länder. Ungefär samma resultat kommer man till om man använder relativ lönekostnad som konkurrensmått. Vi tillhör således den övre delen av utvecklade industriländer utan att för den skulle befinna oss i topp.

Den svenska investeringskvoten har kontinuerligt legat under EU-ländernas, se diagram 4.

Diagram 4. Näringslivet investeringar i Sverige och euroområdet

Källa: Eurostat

Sverige ser även ut att ha en något lägre vinstnivå än de flesta EU-länder. Även sett över något längre sikt tycks detta gälla. För de stora svenska företagen har dock vinstnivån varit god, även under senare tid med konjunkturavmattning. När det gäller dessa företag måste man hålla i minnet att den största delen av vinsten skapas i utlandet

Tabell 2. Bruttovinst i näringslivet 2004

Andel av omsättningen, %

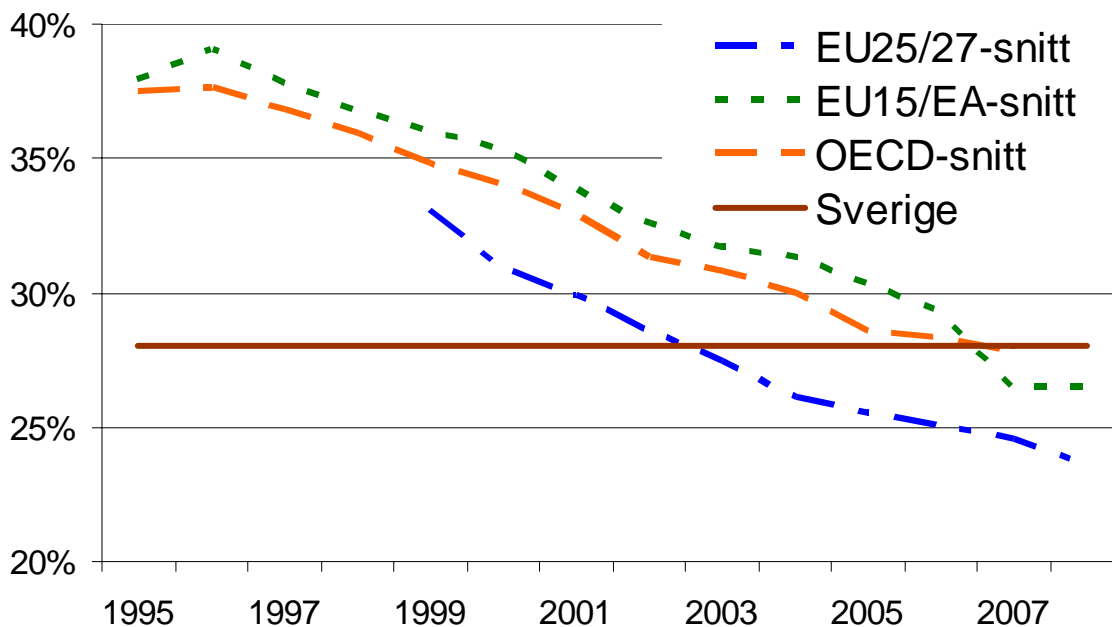
EU27	11,0
Sverige	9,6

Källa: Eurostat, European Business, Facts and figures

Den svenska bolagsskatten är inte längre låg

Sverige har traditionellt haft en låg företagsbeskattning. Fram till början av 1990-talet var den svenska bolagsskattesatsen hög men detta kompenseras med generösa avdragsmöjligheter och förmånliga möjligheter att skattefritt fondera vinster i bolagen. I samband med den stora skattereformen 1990-1991 begränsades bolagens avdragsmöjligheter och istället sänktes skattesatsen.

Diagram 6. Genomsnittlig bolagsskattesats i Sverige och omvärlden 1995-2007

Diagramkälla: Svenskt Näringsliv

Som framgår av diagram 6 är den svenska bolagsskatten inte längre låg i en internationell jämförelse. Den svenska bolagsskattesatsen har varit oförändrad på 28 procent sedan 1995 men samtidigt har övriga industriländer stadigt sänkt sina bolagsskatter. Den svenska skattesatsen är klart högre än snittet bland alla EU-länder som är 23,6 procent 2008.

Om den svenska bolagsskatten sänks ökar möjligheterna att attrahera utländska investeringar till Sverige. Ett exempel på detta är Irland som med en förmånlig bolagsskattesats har lyckats bland annat få många stora IT-företag att förlägga sin verksamhet till landet.

Inkomstbortfallet för staten skulle vara brutto knappt fyra miljarder per procentenhet, men när bolagsskatten sänks kommer fler internationella företag att låta beskatta sina vinster i Sverige. Momentant minskar finansieringsbehovet brutto ca 1 miljard kronor per procentenhet. På sikt så innebär sänkt bolagsskatt att både investeringar och sysselsättning växer i Sverige vilket är avgörande för Sveriges framtida tillväxt och välfärd.

När lokaliseringsbeslut fattas är det naturligtvis en rad faktorer som avgör, men nivån på bolagsskatten är inte en oväsentlig del av beslutsunderlaget. Erfarenhet visar också att koncerner lägger en större del av det skattepliktiga resultatet i länder med förmånlig bolagsskatt.

På kort och medellång sikt är bolagsskatten den mest kostnadseffektiva skatten att sänka för att locka utländska investeringar till Sverige.

Den offentliga ekonomin har blivit effektivare

Det är svårt att värdera offentlig verksamhet i en internationell jämförelse. Offentlig verksamhet är en typisk nationell angelägenhet med betydande skillnader i organisation och inriktning.

Det finns en allmän uppfattning om att den svenska, eller den nordiska, offentliga sektorn fungerar väl i internationell jämförelse. Det pågår f.n. ett omfattande arbete inom OECD att finna möjligheter och underlag för jämförelser länderna emellan. OECD har länge publicerat jämförelser på utbildningens område: "Education at a Glance". Nu finns ambitionen att nå fram till en "Government at a Glance"

Vi vet att Sverige i internationella jämförelser ligger högt när det gäller att undvika mutor och liknande. Ovan nämnda IMD tar i sin värdering av konkurrenskraften med en faktor som mäter den offentliga sektorns effektivitet, "Government Efficiency". Sverige ligger där på 11:e plats bland de analyserade 55 länderna där förutom OECD-länderna också länder som Kina, Indien, Brasilien och Singapore ingår. Sverige placeras i detta avseende strax före Finland och Norge, Danmark ligger dock bättre till än vi. Då bör observeras att Sverige under den här regeringen ryckt fram från den 21:a plats vi hade under den förra regeringens tid. Effektiviteten i offentlig sektor har förbättrats ordentligt i internationell jämförelse.

Euron allt viktigare på en global kapitalmarknad

Det är stor skillnad mellan stora och små företag i Sverige. Våra stora företag är i allmänhet internationellt verksamma och därmed utsatta för stark konkurrens. Denna situation har av allt att döma hittills kunnat bemästras. Våra stora företag är konkurrenskraftiga och förefaller ha lyckats väl. Genom att de inte haft en skyddad hemmamarknad har de inte vant sig vid ett artificiellt företagsklimat. Vi kan å andra sidan konstatera att de mindre företagen inte haft samma utvecklingsförutsättningar.

Vi kan se en ökning av både det utländska och det institutionaliserade ägandet.

Tendensen till det ökade institutionaliserade ägandet är en internationell trend och berör även ett land som USA. Detta hänger ihop med att kapitalutbudet i världen har ökat kraftigt, särskilt under 2000-talet, se diagram 7. Detta utbud består främst av följande slag av tillgångar:

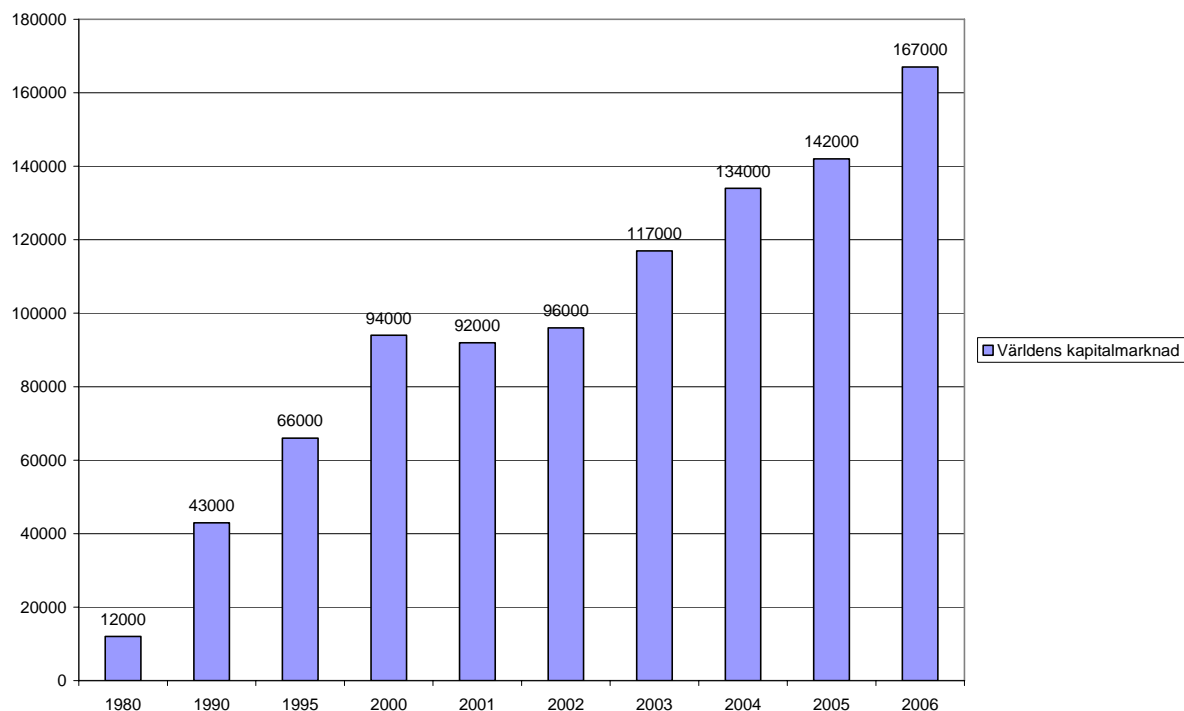
- aktier
- företagsobligationer m.m.
- regeringsupplåning
- banktillgångar

Det är främst aktier och andra företagsknutna tillgångar som ökat under 2000-talet. En betydande del av ökningen kom från vinstökningar i företagen. Marknaden har internationaliserats och utlandsinvesteringar har därmed underlättats. De nya tillväxtmarknaderna, "emerging markets", har till skillnad mot vad man kunnat tro svarat för en snabb tillväxt i det ökade kapitalutbudet. Inte minst gäller detta Kina som trots det stora inflödet av utländska investeringar i landet ändå var nettoexportör av kapital. År 2006 nettoinvesterade Kina över 200 miljarder US-dollar utomlands.

Oljeprisernas ökning har naturligtvis gjort oljeexportörerna rikare. Av det kapitalutbud som redovisas i diagram 7 svarar oljeexportörerna för ca 2 % vilket är en ökning jämfört med tidigare. Även om oljepriset sjunker avsevärt under nuvarande nivå kommer oljeexportörerna att vara viktiga på världens kapitalmarknad.

Diagram 7. Världens kapitalmarknad

Miljarder US-dollar

Trots att nya aktörer uppträder i det finansiella systemet förblir USA världens största finansiella marknad. Av särskilt intresse för Sverige är den styrka som euron vunnit. Dollarn är fortfarande den viktigaste reservvalutan i världen men euron kommer som god tvåa. Euron kommer att tilldra sig ökat intresse i och med att fler länder som haft sin valuta knuten till dollarn nu går över till valutakorgar där euron har en betydande del. Man kan också notera att många multinationella företag som ger ut företagsobligationer gör detta i euro.

Eurons utveckling kommer att på många sätt vara viktig för Sveriges utveckling under kommande år.

För låg utväxling på forskningsresurser

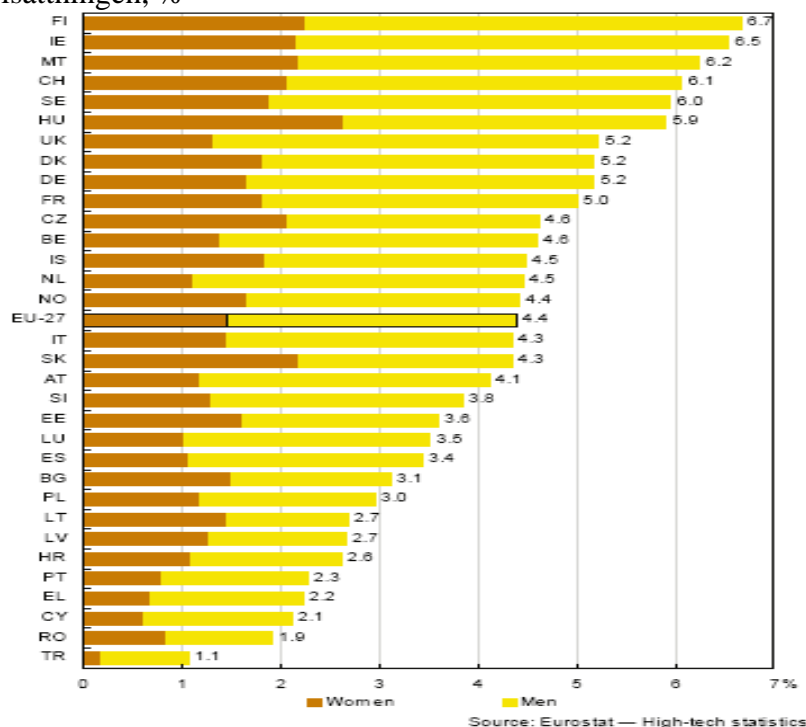
Sverige lägger ner betydande summor på utbildning i olika former. Men det är en sak att satsa betydande summor, en annan att få ut resultat. Får vi utdelning för nedlagda kostnader?

Det är svårt att rangordna utbildningar internationellt. Därför kommer regeringen att låta utreda hur en sådan rangordningsprocess skulle kunna se ut. De utvärderingar av skolresultaten som hittills skett inom EU och OECD kan tolkas som att Sverige håller en standard som legat något över genomsnittet men att en försämring kan märkas.

Grundutbildningen är således inte särskilt stark. Däremot vet vi att andelen forskning och utveckling (FOU) är hög i Sverige som andel av BNP. En belysning av den volymmässiga omfattningen ger följande bild från Eurostats statistik över andelen personer sysselsatta i högteknologiska sektorer. Enligt denna ligger Sverige på femte plats vad gäller personer i högteknologisk produktion, således en relativt god placering.

Diagram 8. Andelen personer i högteknologisk produktion 2006

Andel av sysselsättningen, %

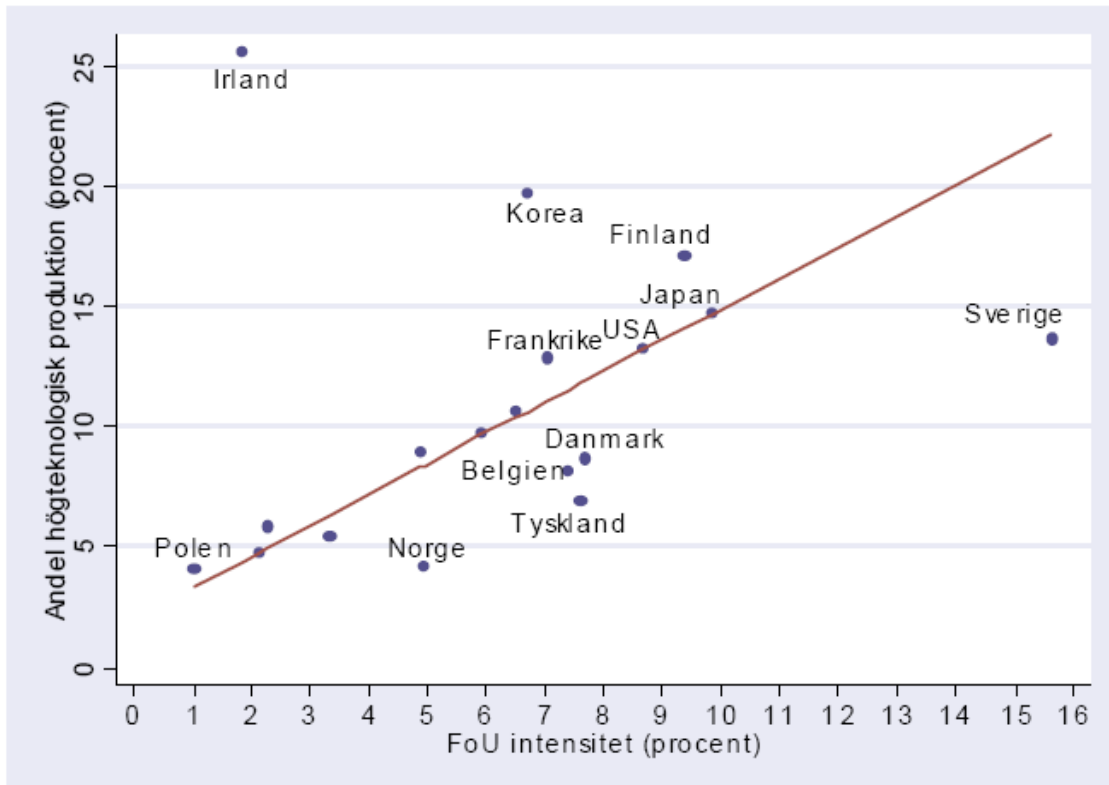

Källa: Eurostat, Statistics in focus No 51/2008

De resurser som Sverige lägger ner på forskning och utveckling tycks ändå inte i alla avseenden ge den utdelning man kunde vänta sig. Som synes av diagram 9 får inte Sverige ut i form av högteknologisk produktion vad man kunde vänta sig av den höga FOU-nivån. Till en del kan detta bero på att svenska multinationella företag specialiserat sig på att ha FOU i Sverige medan tillverkningen sker på annan plats. Irland är ett exempel på motsatsen. Denna FOU-paradox förklarar ITPS med att Sverige relativt sett specialiserat sig på FOU, ej på avancerad produktion. Men om detta är förklaringen är situationen riskfylld. Med vårt starka beroende av stora företag kan verksamhet, inklusive FOU, lätt flyttas till andra länder. Det är en svaghet att Sverige som land inte kunnat uppnå en styrka i produktionen som kan utnyttja våra satsningar på FOU. Med vårt stora beroende av multinationella företag, som snabbt kan förflytta sin verksamhet, är detta särskilt känsligt för oss.

En trolig förklaring är att företagsklimatet inte varit tillräckligt bra för att kunna leda till att forskningen också lett till produktion i Sverige.

Diagram 9. FOU-intensitet och högteknologisk produktion

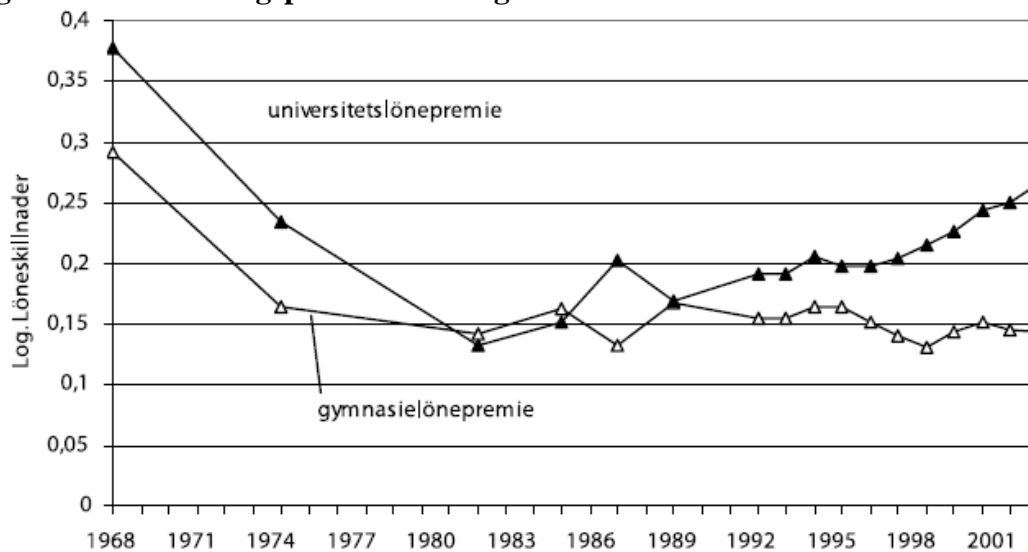
Källa: ITPS: Svenskt näringsliv i en globaliserad värld. 2007.

Låg utbildningspremie i Sverige

Det finns en internationell tendens till högre löneökning för utbildade. Det är en marknadsstyrd utveckling. Till en del har det sannolikt att göra med att låglöneyrkena utsatts för låglönekonkurrens på ett sätt som inte varit fallet på samma sätt för utbildning som kräver utbildning. Omvandlingen i flera ekonomier har gjort det mera lönsamt med utbildning.

I någon mån har detta visat sig även i Sverige. Löneutvecklingen för utbildade har blivit något mera förmånlig än tidigare. Utbildningspremien har ökat något. Däremot förefaller denna utbildningspremie vara lägre än i många andra länder.

Diagram 10. Utbildningspremien i Sverige

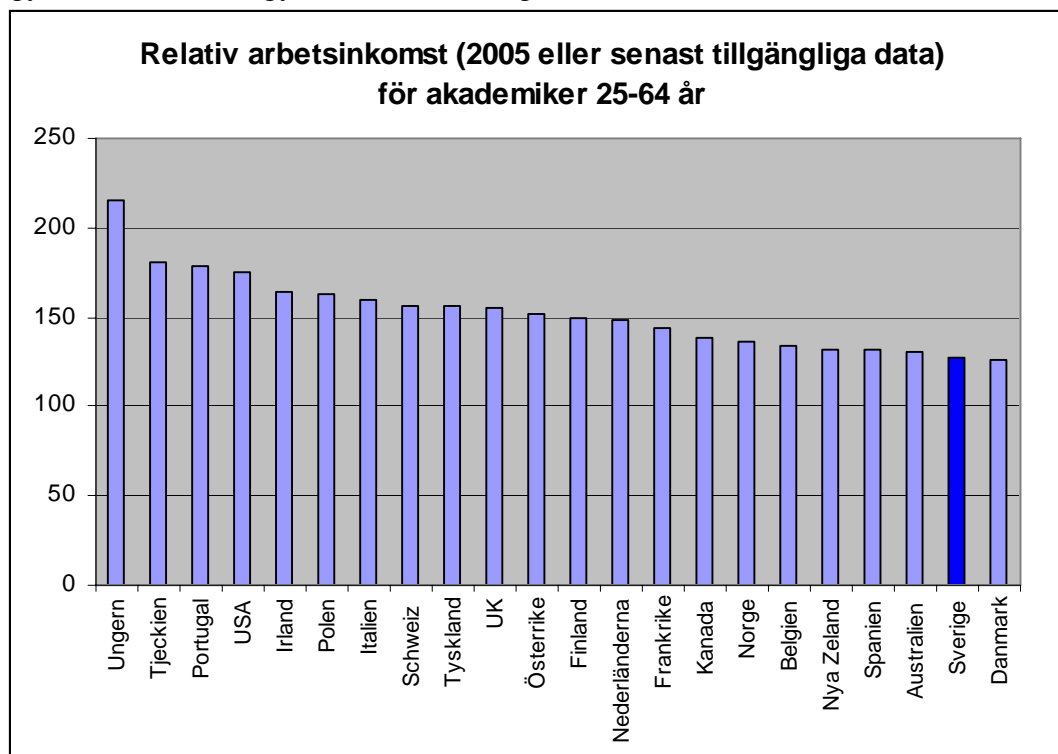

Källa: SACO: Globaliseringen och akademikernas arbetsmarknad. 2007.

Trots att utbildningspremien förbättrats under de senaste 15-20 åren är den fortfarande låg i en internationell jämförelse som framgår av följande diagram. Sverige är, förutom Danmark, det OECD-land där utbildning ger den lägsta avkastningen lönemässigt.

Diagram 11. Utbildningspremie i internationell jämförelse

Index gymnasial och eftergymnasial utbildning =100

Källa: OECD, Education at a Glance 2007

Bristande intresse för och kunskaper i matematik, naturvetenskap och teknik

Inhemska och internationella undersökningar visar att svenska elevers kunskaper i matematik och naturvetenskap har försämrats.

Svenska 15-åringars kunskaper i naturvetenskap är medelmåttiga i ett internationellt perspektiv. Det visar den internationella undersökningen PISA 2006 som presenterades förra året. Mest oroväckande är att allt fler länder presterar signifikant bättre resultat än Sverige. Framför allt har de högpresterande eleverna i Sverige blivit sämre sedan 2003

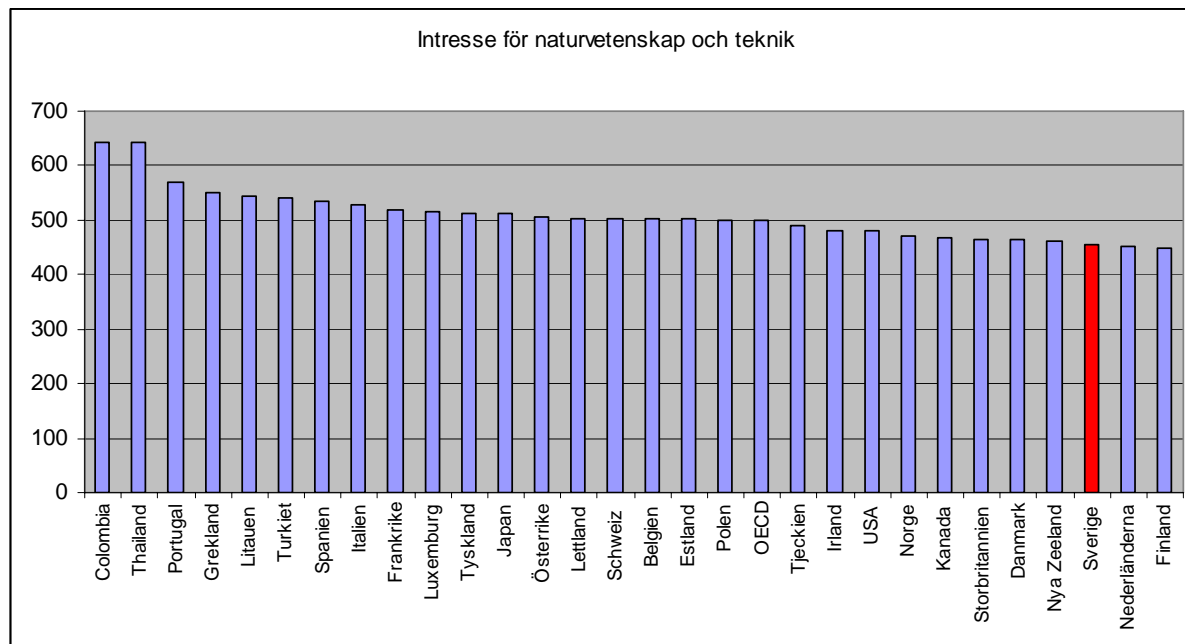
När svenska åttondeklassare i mitten av nittiotalet jämfördes med elever i andra länder klarade de sig mycket bra. När undersökningen gjordes om år 2003 hade de svenska elevernas medelprestation i matematik sjunkit mer än i något av de jämförda länderna. Numera presterar svenska elever sämre än genomsnittet. Det är till och med så att de svenska åttornas presterar sämre i ma/no ligger än sjuorna gjorde för tio år sedan.

Även Skolverkets nationella undersökning (NU 03) visar på en kraftig nedgång i matematik och naturvetenskap mellan tidigt 1990-tal och 2003.

Svenska 15-åringar visar också ett svagt intresse för naturvetenskap och teknik. I Skolverkets sammanfattning av PISA 2006 skriver man att ”*Speciellt avancerad naturvetenskap verkar avskräcka de svenska eleverna*”. I västvärlden finns bara två länder där eleverna har lägre intresse för dessa ämnen.

Ett internationellt projekt kallat ROSE utvärderar ungdomars intresse för naturvetenskap och teknik. ROSE-projektets enkätundersökning visar att svenska 15-åringar (årskurs 9) har ett svagt intresse för dessa ämnen.

Diagram 12. 15-åringars intresse för naturvetenskap och teknik.

Källa: PISA 2006